

שפת אמת על התורה

עש"ק פ' כי תצא, תשפ"ב

1. גליון בנאות דשא (פ' כי תצא, תשפ"ב)

הפרשה מתחילה במלחמת בני ישראל נגד האויבים, ואמרו חז"ל בספרי 'כי תצא למלחמה על איביך' - 'כנגד אויביך אתה נלחם'. ועמדו המפרשים, הרי פשוטו של מקרא הוא שיעל יהוא כנגד, וכן הוא הדרך שכשבאים ללחום מבטאים את זה בלשון 'על', וכן כתוב (בהעלתך י, ט) 'וכי תבאו מלחמה בארצכם על הצר הצר אתכם', ומה בא הספרי ללמדנו. אמנם יובן הדבר במה שמבואר בספרי"ק וכבר כתב כן בזוה"ק (זוהר חדש כי תצא נח): דהפרשה מדברת על מלחמת היצר, והרה"ק הרבי ר' בונים זי"ע אמר שבשעה שהיה נוהג המלחמות היה פירוש הפשוט - כי תצא למלחמה - על מלחמה גשמית לכבוש הארץ, והרמז היה על מלחמות יצר הרע. אבל בזמן הזה, שאינו נוהג המצוה לכבוש עוד חלקים מארץ ישראל, אזי על פי הפשט במלחמת היצר הכתוב מדבר. והנה כבר נודע שאחרי חטא אדם הראשון נעשה עירוב טוב ורע, והקדמונים מבארים דאף שגם לפני חטא עץ הדעת היה לאדם הראשון יצר שהסיתו לדבר עבירה, שהרי היה בחירה ואדם הראשון חטא, אלא שיש הבדל ושינוי גדול אחרי החטא מלפני החטא, והוא שלפני חטא אדם הראשון היה מורגש לאדם שהיצר הרע אינו אלא כיועץ חיצוני, והאדם הוא המחליט בדעתו אם לשמוע לדברי היועץ, אבל אחרי החטא נדמה לאדם שפיתויי היצר הם רצונותיו העצמיים ושהוא עצמו מתאוה לרע [ואף כשאינו עושה הרע בעיני ה', אין זה אלא כמתגבר על רצונותיו], הרגשה זו והמבט המוטעה הזה הם כתוצאה מחטא הראשון, ולא היה כן לפניו. ועתה, אחרי חטא אדם הראשון, השלב הראשון שמוטל על האדם הוא לחזור לישרות שהבורא ית"ש ברא אותנו בתחילת הבריאה, ולהגיע לידי הכרה חזקה כי נפש ישראל מתאוה ומשתוקקת רק לטוב, וכל הרצון לרע אינו אלא מפיתויי היצר. וזה כוונת הספרי ללמדנו שהדבר הראשון במלחמת היצר הוא לבוא להכרה הנכונה, שלא אתה בעצמך רוצה את הרע, אלא זה דבר חיצוני העומד כנגדך, והמלחמה היא כנגד איביך.

2. שפת אמת דברים פרשת כי תצא שנה תרלא

במד' בקן צפור נראה שאף שבאמת הוא רחמי הש"י מ"מ אין לאדם לעשות המצוה רק עבור גזירת המקום וז"ש האומר על קן צפור יגיעו כו' כי אין לאדם לומר כן אם כי הדבר אמת משום [ונשאלתי ע"ז מלשון הגמ' שעושה מדותיו של הקדוש ברוך הוא רחמים ואינם אלא גזירות. והשבתי כי פי' מדותיו הוא כפי שצימצם הקדוש ברוך הוא רצונו בתורה ומצות שיהי' לאדם במדה שיוכל לעשות רצון הש"י במעשה וכן פי' גזירה בזוה"ק מלשון חתיכה וחלק שנחתך ונגזר מפנימיות התורה. וזה אינו ברחמים. אבל מקור המצוה בשמים ה' מלא רחמים. וז"ש מדותיו של הקדוש ברוך הוא כו'] משום שאין השגת האדם בגזירת הש"י בחי' רחמים רק בגזירה כעבד שמקיים דברי רבו כנ"ל:

(וע"ע שפת אמת ריש שנת תרנ"ה ד"ה במדרש כשם שנתן כו')

מורה נבוכים (ג:מח)

...ולא תקשה עלי באמרם על קן צפור יגיעו רחמיה וגו', כי הוא לפי אחת משתי הדעות אשר זכרנום, ר"ל דעת מי שחושב שאין טעם לתורה אלא הרצון לבד, ואנחנו נמשכנו אחר הדעת השני...

שפת אמת על התורה

עש"ק פ' כי תצא, תשפ"ב

3. שפת אמת דברים פרשת כי תצא שנה תרלב

במדרש לוית חן הם המצות מלוין האדם כו'. שיש בכל דבר מצוה שיוכל האדם לדבק הכל ע"י המצות להש"י. לא דיברה תורה אלא נגד יצה"ר. והלא ביד הקדוש ברוך הוא לעזור לאדם נגדו או שלא יסיתנו ולמה הי' הצורך להתיר איסור. רק שזה עצה להתיר דבר שמושך האדם לרע שע"ש זה נק' איסור כמ"ש בסה"ק שע"י נאסר האדם ונקשר לרע. רק ע"י שגומר בדעתו שאם לא התירה הכתו' לא הי' נושאה. ע"י נעשה היתר שלא להיות נקשר ונאסר ע"י לסט"א ואם הי' איסור לא הי' יכול לגבור נגד היצה"ר רק עתה בנקל יותר לברר לעצמו שאם הי' אסורה לא הי' נושאה. ועצה זו נוהגת בכל דברי רשות שצריכין שמירה שלא להתדבק בהם ע"י שמברר לעצמו שאם לא הי' רצון הקדוש ברוך הוא להתנהג בעניני עוה"ז לא הי' עושהו כנ"ל:

שם משמואל פ' כי תצא, תר"פ

ברש"י, במלחמת הרשות הכתוב מדבר. הגיד כ"ק אבי אדמו"ר זצלה"ה, דמלחמת שבע האומות רומזת לשבע המדות הרעות, ובכללן דבר איסור. ומלחמת רשות רומזת לשמירה מדבר הרשות.

מפניני הרב (עמ' ר"ו)

ד] מרגלא בפומייהו דאנשי שיש ב' חלקים נפרדים בתורה, שיש הלכה ויש השקפה. ושמעתי מהר"ר אהרן כהן, שיחיה, ששמע כמה פעמים מרבינו, שקיבל בזה מאבותיו, שהבדל מוטעה הוא, ושאר מה שנקרא השקפה הוא גם כן חלק מההלכה. שכמו שיש הלכות מה מותר לעשות ומה אסור לעשות ומה מחוייבים לעשות, כמו כן יש הלכות היאך מותר לחשוב והיאך אסור לחשוב והיאך צריכים לחשוב.

4. פ' כי תצא (כב:א)

לא תרָאָה אֶת שׁוֹר אֶחִידָא אוּ אֶת שִׁי וְהִתְעַלְמָתָּ מֵהֶם הֲשִׁיב תְּשִׁיבֵם לְאֶחִידָא

שפת אמת דברים פרשת כי תצא שנה תרלד

לא תראה כו' שור אחיד כו' השב תשיבם כו'. י"ל שכל מי שרואה בחבירו תועה מדרך הישר. וי"ל שור לשון הבטה. או שאר תנועה רעה צריך לתקנו. והעצה ע"י תשובה כמ"ש בסה"ק כל מה שרואה האדם שייך לו וצריך לשוב ע"י וע"י מביא הרהור תשובה גם בחבירו וז"ש השב תשיבם. כי כלל ישראל הם א' וכשאי' מקלקל צד קדושה שבו נשאר בכלל ישראל כמ"ש ז"ל זכה נוטל חלק חבירו כו'. אבל האדם צריך לחזור האבידה לבעליו. אשר תאבד ממנו ומצאתה. לא תוכל להתעלם שצריך להיות שלא יוכל לסבול ולהתעלם מחטא חבירו ג"כ: